

Vesterhede Skole

"Ude i Hejnsvig Vestersogn er der skudt en by op af jorden. På dette gamle sted, hvor det suser en om ørerne med historiske minder, er der vokset en splinterny by frem. For få år siden var der intet som helst at se. Nu står der en by, men den har intet navn!"

Dette gamle citat fra Vestkysten fortæller om de sidste 30 år af 1800-tallet, hvor Hejnsvig Vesterhede blev opdyrket og befolket. Folk boede spredt og enkeltvis, men selv om store dele af jorden var udmark, kær- og hedelodder tilhørende folk i Hejnsvig, så var beboerne fra starten præget af flid, vilje og sammenhold. De få børn, der var, søgte til Hejnsvig Skole, men det varede ikke længe, før man ønskede egen skole. Begyndelsen blev gjort ved, at man om vinteren underviste børnene i fællesskab, bl.a. hos Peder Nielsen, som var villig til at give plads og tage sig af dem. Han var den første beboer i Hjortlund, og herfra blev der også købt jord til skolen af 1901.

Der havde dog været en skole før, idet kommunen i året 1871 lod bygge en mindre skole på fire fag grundmur med paptag og et lyngskur ved siden af til klyner (tørv). Den lå på et hedestykke, hvor der nu er sportsplads, og stier førte dertil fra alle sider.

Om skolens undervisningsforhold i skoleåret 1903 står der at læse: Den 31. december var der i skolen 38 børn fordelt med 13 i første klasse og 25 i anden klasse. Antallet af skoleforsømmelser for disse

Vesterhede skoles historie

I serien "Skolens historie i Hejnsvig Sogn" er turen nu kommet til Vesterhede Skole. Vi har samlet forskelligt materiale om Vesterhede Skole. Arne Plagborg Iversen, Vesterhede, har redigeret en beretning fra Egnsbogen om "Landsbyskolen Vesterhede skole" skrevet af førstelærer A. Bruun Nielsen, nu Grindsted. Arne Plagborg Iversen (API) har også bidraget med et par billeder til artiklen.

Yderligere kan findes hos Hejnsvig Sognearkiv. Se også under www.hejnsvigbynet.dk - under "Hejnsvig Sognearkiv" eller under "Egnshistorie".

I næste nr. af kirkebladet kommer vi til skolen i Gilbjerg. Billeder fra denne skole eller beretninger og små anekdoter er meget velkomne. Henvendelse til kirkebladsredaktionen eller til Lokalthistorisk Arkiv.

Tak for bidragene til skoleserien!

*På redaktionens vegne
Frands Pedersen*

børn var dette år 859, hvoraf de 412 angives at have været på grund af sygdom, ligesom der to dage havde været så stærk regn, at ingen mødte.

I den nye skolebygning fra 1901 var der også indrettet bolig for læreren. Læreren skulle have bolig med have i henhold til bestemmelserne i anordningen af 29. juli 1814 for skoler på landet.

Efterhånden som tiden gik, blev skolen for lille. I 1922 var der 88 børn, der skulle undervises. Skolen var ordnet med tre fremadskridende klasser, sådan at første klasse gik i skole hver anden dag både sommer og vinter. Anden klasse gik fire dage om sommeren og to dage om vinteren, mens tredje klasse gik en dag om sommeren og fem dage om

Foto fra 1948 eller 1949 af elever og lærere på Vesterhede Skole. Yderst til venstre står lærerinde Oline Mikkelsen. I højre side ses lærer Johannes Hansen. Foto udlånt af Knud Sørensen, Vesterhede.

Fakta om Vesterhede Skole

Indtil 1871: Undervisning ved lærere fra Donslund Skole - bl.a. på Hjortlundgård

1871: Stråttækt skole (på nuværende sportsplads)

1901: Ny skole på Egebjerg Landevej (nuværende Hjemmeværnsbygning)

1924: Ny skole på Egebjerg Landevej

1944: Udvidelse med gymnastiksal, sløjdekaler og skolekøkken

1984: Skolen lukkes

vinteren.

Den 19. november 1924 kunne en ny skole indvies. Sognepræsten, Christian Christensen, holdt indvielsestalen. Skolen, der også rummer lærerboli- gen, blev opført efter tegning af arkitekt F. Jensen, Vejle, der også har tegnet skolen, som blev opført næsten samtidig i Hejnsvig. Der blev ved indvielsen bl.a. sagt: Den ny skole er en pryd for Vesterhede, nydelig og praktisk indrettet, som den er.

Så kom loven af 1937. I landsbyskolen skulle der nu også undervises i flere fag, og man øgede timetallet, så skolen kunne gøres mere tiltræk- kende. Landsbyskolen skulle gerne kunne fastholde sine elever indtil undervisningspligten ophørte. Denne udvikling krævede igen udvidelse af Vester- hede Skole, og den 26. april 1944 kunne en vinkel- bygning til den bestående skole indvies. Der var nu tilføjet et klasseværelse, sløjdsal og skolekøkken, samt en gymnastiksal med baderum og omklæd- ning.

Men folkeskolen har altid været i bevægelse, og det varede da heller ikke længe, før tanker om skolecentraliseringer bredte sig. Nu måtte kræfterne samles om at bevare det, man havde tilkæmpet sig i årenes løb. Men først efter kommunesammenlæg- ningen i 1970 blev situationen vanskelig. Der kom en ny skolestyrelseslov, og med den blev der langt fra den enkelte skoles bruger til de besluttende

myndigheder. Man gav os et skolenævn, men det var et dårligt plaster, fordi nævnet blev udstyret med så lidt myndighed. Folketinget havde givet nogle retningslinier, men embedsmænd i ministe- rium, amt og kommune havde meget let ved at tolke retningslinierne i den retning, man ønskede, og det gælder såvel udbygningsplaner som den pædagogiske standard. En målestok, man brugte ved den nedlægningsbølge, der fulgte, var antallet af valgfag. En anden målestok var fuld årgangs- deling. Det bør der være ved alle skoler, siger ministeriet.

Denne udvikling modarbejder bevarelsen af de små skoler, hvor det menneskelige miljø i den hjemlige atmosfære, den ligefremme kontakt mellem lærere og børn, samarbejdet med det lokale samfund er det, der lægges vægt på.

Vi må dog erkende, at udviklingen sammen med det faldende børnetal gør det vanskeligt at opret- holde de små skoler, og det kan da også være både økonomisk og pædagogisk forkert at opretholde en skole med for lille et elevtal. Vesterhede Skole, som en flittig hedebefolkning gennem 100 år har opbygget, har nok nået det punkt, hvor der ingen fremtid er.

Efter sommerferien i 1984 var det så slut med skolen i Vesterhede, hvorefter samtlige elever skulle gå i Hejnsvig Skole.

Førstelærer A. Bruun Nielsen med nye elever på første skoledag i 1978. Foto: API.

Opmærksomme elever, søskende og forældre til skole- komedie i gymnastiksalen i 1977. Foto: Vestkysten/API.

Fra indvielsen af den nye skole i Vesterhede den 26. april 1944:

Uddrag fra avis-artikler:

"Den nye Skole i Vesterhede i Hejnsvig Sogn, som har været under Opførelse i næsten to Aar idet Tidens Vanskeligheder havde sinket Arbejdet, blev i Onsdags indviet. Til Indvielsen var indbudt de forskellige Autoriteter, Pressen og Haandværkerne, som efter at have beset det nye, inviteredes paa Smørrebrød. Om Aftenen foregik den egentlige Indvielse i Skolens nye Gymnastiksal og foruden de ca. 30 særligt indbudte var mødt næsten 200 af Sognets Beboere, som beværtedes med Kaffe."

Skolen blev med bøn og velsignelse indviet i Faderens, Sønnens og Helligåndens navn af provst Lindegaard, Vejen, som i sin indvielsestale talte over ord fra apostlen Johannes' Brev: *"Den, der ikke elsker, bliver i døden!"*

"I Lærere skal kalde paa Børnenes Kærlighed. Jeg tror ikke paa den negative Opdragelse, men med Kærlighedens Opdragelse, da bliver Skolen et Paradis for Barnet, og I skal vide, at det er Hjemmets dyreste Skat, som I modtager. Men Forældre maa ogsaa vise Læreren Tillid i alle Maader, saa det kan blive til Gavn og Glæde for os alle. Jeg er sikker paa, at baade Forældre og Lærere er glade for den ny, flotte Skole, som er bygget her. Jeg vil ønske, at eders Børn maa blive uddannet til gode, danske, kristne unge, saa de kan blive til Glæde for Forældre og Gavn for vort Fædreland."

Amtslæge Bundgaard, Ribe, ønskede tillykke med skolen og fortalte kort om sundhedshistoriens udvikling i Danmark. I 1850 var gennemsnitsalderen for mænd kun 40 år og for kvinder 41 år, mens den i 1944 var 63 år for mænd og 65 år for kvinder. Det er vigtigt at være opmærksom på det sundhedsmæssige. Han mindede om, at forskellige sygdomme havde fået større udbredelse som følge af krigen.

Luftfoto fra ca. 1950 af Vesterhede med bl.a. skolen fra 1924/1944 og den gamle skole fra 1901 med hvidt tag til venstre. Foto udlånt af Knud Sørensen, Vesterhede.

"Det har derfor den allerstørste Betydning at holde sig ren og hærdede og styrke sin Krop ved Badning, og jeg vil haabe, at Børnene her maa faa Bad mindst to Gange ugentlig. Jeg vil ønske til Lykke med den ny, smukke Skole. Gør flittigt Brug af Gymnastikken og Badningen!"

Sognepræst i Hejnsvig og Vesterhede, pastor Bøss, talte om børnenes vej gennem livet og ønskede Guds velsignelse over skolens gerning.

"Jeg vil gerne føje mit Ønske til de mange for den ny Skole, nemlig at Undervisningen her maa foregaa i Pagt med den, der gaves i den gamle Landsbyskole, og at Børnene maa faa Ærbødighed og Respekt overfor vort Folk og Fædreland og præget af Guds frygt. I dette Arbejde maa Læreren ikke staa ene, men forældrene maa være Medarbejdere."

Der var også taler fra arkitekt Schjørring, Grindsted, lærer K. Jensen, Hejnsvig, sognerådsmedlem, Andreas Christensen, Refshøj, som fortalte 100 års skolehistorie samt egne skole-erindringer fra Vesterhede. Også sognerådsformand Møller Christensen, Hejnsvig, amtsskolekonsulent J. Dige, Bække, lærer Christensen, Donslund, lærer Have, Vesterhede og lærer frøken Holm. De to sidstnævnte lærere rettede en særlig tak til Johannes Ravn for at have ordnet udendørs arealerne så smukt til indvielsen af skolen.

Fra Danmarks Samfundet i København havde skolen fået et Dannebrogflag, som på indvielsesdagen for første gang vajede over skolen.